

מעלות
מרוח ישיבת מעלות
לשולחן השבת
עלון שבועי לבוגרי הישיבה

שבת פרשת יתרו

כ"ד שבט תשפ"ד

גיליון מס' 89
מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

הרב תמיר כהן

מה מקיף את עשרת הדברות?

כדי לשמוע מה יש לתורה לומר על כך.

בהמשך, אומר הרב:

"המינות הפקירה את המשפט, תקעה עצמה במידת הרחמים והחסד המדומה הנוטלת את יסוד העולם והורסתו. ומתוך עקירת יסוד המשפט מתוכנו האלוקי תופסת אותו הרשעה היותר מגושמת, ובאה בזהמא לחדור במשפט הפרטי של האישיות היחידית וחדרת היא בהתפשטות גדולה לנפשות העמים..."

המינות - הנצרות דגלה בהפרדת הדת מהמדינה: הדת נשארת כולה חסד, והמשפט שייך למערכת החילונית, התנונה תחת טיפולו של הקיסר. באופן זה, הדין נותר מנותק משורשו, והופך להיות שורש פורה ראש ולענה.

נראה שעל פי זה נבין את המדרש על המטרונה.

המטרונה, זו התורה. המלך, זה הקב"ה. הקב"ה הוריד את התורה לעולם, תורה המבשרת כלשון בני אדם, והמפגש שלה עם המציאות, יוצר בעיה: איך אפשר לקחת את התורה הקדושה, ולהחיל אותה על החיים שהם מלאים גנות, תככים, רוע... אפשרות אחת, לנתק את התורה מן החיים. התורה תציג חזון אוטופי שאינו בר קיום - חסד מוחלט, בלי התחשבות במציאות. אלא שאז, התורה הופכת ללא רלוונטית, או יותר גרוע, לצביעות של דרשות נגבות על חסד וטוב, אך למעשה, הרוע שולט בחיים. הניתוק בין ה"תורה" למציאות, נותן לכך גושפנקא, גם אם לא באופן ישיר, כפי שקרה בנצרות (ממילא, צביעות זאת מחלחלת גם כלפי מעלה, ומעידה על שקריותה של "תורה" כזאת).

תורת ישראל מציגה אפשרות אחרת. את פרשת הדברות, בה מתוארת ירידת התורה לעולם, מקיפות שתי פרשיות העוסקות בדינים, ובכך הן מחברות את התורה לחיים, ושומרות עליה מביטול, מחוסר רלוונטיות, או מעיוות ומשקר.

הפרשה שלפניה, עוסקת בסדרי המשפט. בשאלה כיצד התורה יורדת מן השמים ומגיעה אל אחרון האנשים בעם ישראל. ומן הצד השני באה פרשת "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". פרשת משפטים לוקחת את העקרונות שקיבלנו בעשרת הדברות, ומתרגמת אותם למעשה, לפרטים, ובכך קובעת אותם בתוך המציאות, כרלוונטיים.

הפרשה שלאחריה אינה מבטאת שכל אנושי, אלא הורדת האידיאל של עשרת הדברות לחיים, וזה כבר נחלת עם ישראל בלבד: "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה". זוהי השמירה של התורה, שמתקדמת ומפלטת דרך בעולם, באמצעות מערכת המשפט.

מתוך שיעור שניתן בתאריך י"ח שבט תשס"ו
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

חז"ל עמדו על מבנה הפרשיות הסובבות את מתן תורה (שמות רבה ל'): "דבר אחר, 'ואלה המשפטים'. מה כתיב למעלה מן הפרשה? 'ושפטו את העם בכל עת', ואמר כאן: 'ואלה המשפטים', והדברות באמצע. משל למטרונה שהייתה מהלכת, הזין מכאן והזין מכאן והיא באמצע. כך התורה, דינו מלפניה ודינו מאחריה, והיא באמצע".

הרב קוק עומד על משמעות הדינים בישראל (אורות, ישראל ותחיתו, ג'): "הדינים, דיני תורת א-לוקים חיים מציינים אותנו מכל עם ולשון. הקודש הוא פועל בקרבנו פנימה, שאיפות חיינו הכלליות אליו הן הולכות... 'בכל דרכיך דעהו', שהיא פרשה קטנה שכוללת כל גופי תורה, שיוצאת אל הפועל ביחודי סגולה, נחלת הכלל היא באמת. כל שאיפת החיים וכל חפץ החיים, הקניין ותשוקותיו, העושר והכבוד, הממשלה וההתרחבות בישראל, ממקור הקודש הם נובעים. על כן המשפטים הם קודש קדשים בישראל".

הדינים מציינים אותנו מכל עם ולשון, כיוון שהם מתייחסים לכל ערכי החיים, כולל הקניין ותשוקותיו, העושר והכבוד, וקובעים אותם בתוך הקודש. הרב מזכיר את המדרגה של: "בכל דרכיך דעהו". מדרגה זו מאפיינת צדיקים יחודי סגולה, שבכל מעשה חולין הם מכוונים לשם שמים, בבחינת חנוך שתופר מנעלים ומיחד ייחודים. אלא שבאמת זו תכונה של עם ישראל כולו. בניגוד לאומות העולם שנותנים לקב"ה את הפינה שלו ביממה, אם בכלל, הרי שאצל עם ישראל כל חיי החולין נובעים ממקור הקודש.

ובהמשך דברי הרב קוק: "משה רבנו עליו השלום, בתפסו אתו את חכ המשפט, בתחילת ייסודו באומה, העלה את כל ערכי המשפט עד סוף כל הדורות לאותו התוכן האלוקי שמשפטי ישראל באים אליו, ודרישת אלוקים באה יחדיו עם המשפט הישראלי. 'כי יבוא אלי העם לדרוש אלוקים, כי יהיה להם דבר בא אלי ושמעתי בין איש ובין רעהו, והודעתי את חוקי האלוקים ואת תורותיו'".

משה מסביר ליתרו שהוא אינו יושב רק על מנת לפתור לאנשים בעיות, אלא לתת מענה לדרישת אלוקים. העם בא לשמוע את דבר ה', ואת זה רק משה יכול לתת.

אצל אומות העולם, המשפט נוגע לסידור החיים. מטרות, שאנשים לא יפגעו אחד בשני, ובתור שכזה, אין לו חיבור עצמי לתוכן של החיים. ממילא מובן שלימוד המשפטים אצל הגויים הוא נחלתם הבלעדית של אנשי מקצוע העוסקים בתחום זה.

מה שאין כן בישראל. מתוך המשפט, שמבטא את מבטה של התורה על כל חלקי החיים, אנו לומדים על הערך התכליתי שקיים בחיים עצמם. בני ישראל מגיעים למשה רבנו לא כדי לפתור בעיות, אלא כביכול הם "ממציאים" בעיות

פינת הילדים

חשיבות חיפוש כפרשה וברש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חוצים כלאווז הכא...!

3. מה עושה ההריסה?

2. איזה כיוון הוא "נגד"?

1. מה החוש המיוחד של יתרו?

"באמנה או חוזה, שני אנשים או יותר נפגשים, כל אחד מציג את האינטרסים שלו, ויחד הם מנסים להגיע לעסקה שתהיה כדאית לכולם.

בברית, שני אנשים או יותר מתלכדים בקשר של נאמנות ואמון לעשיית דבר מה שאין הם יכולים לעשות כל אחד לבדו"

(רעיונות משני חיים, הרב יונתן זקס, פרשת יתרו עמ' 76)

